

“Uwchlaw i Ni a Rhyngom Ni”

*Cyflwyniad ac Adnodd
ar y llythyr
“Gair Cyffredin Rhyngom Ni a Chwi”
Llythyr wedi ei arwyddo gan 138 o Ysgolheigion Mwslemaidd*

Peter Colwell

Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Churches Together in Britain and Ireland
Bastille Court
2 Paris Garden
London SE1 8ND
www.ctbi.org.uk

ISBN 978-0-85169-353-8

Published 2008 by CTBI

Copyright © CTBI 2008

Mae cofnod catalog o't llyfr hwn ar gael o'r Llyfrgell Brydeinig. Gwnaed pob ymdrech i wireddu cywirdeb testunau a gyhoeddwyd o'r blaen, dyfyniadau a deunydd arall a ddefnyddiwyd yny llyfr hwn, ac i gael caniatad lle'r oedd hynny'n addas. Bydd wrth fodd y Cyhoeddwy'r i unioni unrhyw gamgymeriad neu wall mewn argraffiadau o'r llyfr hwn yn y gorffennol.

Cedwir pob hawl. Ni chaniateir atgynhyrchu unrhyw ran o'r cyhoeddiad hwn na'i gadw mewn cyfundrefn adferadwy na'i drosglwyddo mewn unrhyw ddull na thrwy unrhyw gyfrwng electronig, electrostatic, ffotocopio, recordio, nac fel arall heb ganiatad gan Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon. (cyfeiriad uchod)

Mae'r dyfyniadau Beiblaidd o'r Beibl Cymraeg Newydd.

Copiau ychwanegol ar gael gan:

Churches Together in Britain and Ireland, Bastille Court, 2 Paris Garden
London SE1 8ND

Telephone: +44 (0) 20 7654 7254

Fax: +44 (0) 20 7654 7222

Email: interfaith@ctbi.org.uk

Typeset in Adobe Minion and MinionPro

Design and Production by Makar Publishing Production, Edinburgh

Printed by St Richard's Press Ltd.

The Scripture quotations contained herein are from the New Revised Standard Version Bible, copyright ©1989, by the division of Christian Education of the National Council of the Churches of Christ in the USA., and are used by permission. All rights reserved.

BROLIANT CLAWR

Yn nhymor Hydref 2007 anfonwyd llythyr i arweinwyr Cristnogol o amgylch y byd wedi ei arwyddo gan 138 o Ysgolheigion Mwslemaidd. Mae'r llythyr, o dan y pennawd "Gair Cyffredin Rhyngom Ni a Chwi" yn galw ar Gristnogion a Mwslemaid i ddod at ei gilydd o amgylch eu cred gyffredin yng nghariad Duw a chariad at gymydog.

Cafwyd nifer o adweithiau swyddogol a chryn drafod ar gynnwys y llythyr.

Mae cwestiynau am darddiad y llythyr a beth a obeithia ei gyflawni. Mae llawer wedi gweld hwn fel cyfle cyffrous i Gristnogion a Mwslemaid ddal pen rheswm â'i gilydd.

Mae "Uwch ein Pennau a Rhyngom" yn ragarweiniad i'r llythyr hwn. Bwriedir iddo fod hefyd yn adnodd i eglwysi lleol a Christnogion unigol sydd am wybod mwy am y fenter hon, i fynd i'r afael ag agweddau o berthynas Cristion-Mwslem, i helpu i ddatblygu perthynas leol rhyng-ffydd, ac i fyfyrion ar y materion diwinyddol a godir.

Mae Peter Colwell yn Ysgrifennydd Bywyd Eglwysig a Pherthynas Rhyng-Ffydd gydag Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon ac yn weinidog ordeiniedig gyda'r Eglwys Unedig Ddiwygiedig.

Cynnwys

Rhagair	Y Parchg. Ganon Bob Fyffe Ysgrifennydd Cyffredinol Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon
Pennod 1	Rhagarweiniad
Pennod 11	Ffynhonnell y Llythyr
Pennod 111	“Cariad at Dduw a Chymydog” yn Islam
Pennod 1V	“Cariad at Dduw a Chymydog” mewn Cristnogaeth
Pennod V	Yr Adweithiau i'r “Gair Cyffredin”
PennodV1	Pynciau i Ddeialog rhwng Cristion a Mwslem
Pennod V11	Ymchwilio ymhellach

Rhagair

Mae'r llythyr "Gair Cyffredin Rhyngom Ni a Chwi", wedi ei arwyddo gan 138 o ysgolheigion Mwslemaidd, yn gyfle gwych i ddeialog ddifrifol rhwng arweinwyr Cristnogol a Mwslemaidd. Mae hefyd yn gyfle i glerigwyr ac aelodau Eglwysig i ystyried eu ffydd a'u credoau eu hunain fel yr awn i'r afael gyda mwy o ddeialog a ddealltwriaeth gyda Mwslemaid yn ein cymunedau lleol ni.

Rhaid yw gwreiddio'r trafod a'r ddeialog mewn dealltwriaeth o'r gwahaniaeth a'r amrywiaethau gwerthfawr yn ein ffydd ni ein hunain. Mae'r cyhoeddiad gwych hwn yn adnodd pwysig i arwain ein meddwl ymlaen.

Mae cariad at Dduw a'n cymydog yn ganolog i sawl ffydd, ond yn y cyfarfod hwnnw gyda'n cymydog, sut y clywn mewn gwirionedd beth sy'n cael ei ddweud? Sut y mae siarad yn y fath fodd fel ein bod mewn gwirionedd yn cael ein clywed? Mae'r cwestiynau sylfaenol hyn angen eu trafod, ac mae Peter Colwell wedi cynhyrchu adnodd sydd yn gyrru hyn ymlaen mewn ffordd ddefnyddiol iawn..

Rydym yn byw mewn cymdeithas sydd yn aml-ddiwylliannol ac yn aml-ffydd. Mae'n bwysig ein bod yn dechrau ar ein hastudiaeth o rannu a chyfarfod gyda chredoau a barnau deallus ac ystyriol. Gobeithiwn y gwnewch ddefnyddio'r adnodd yma fel man cychwyn i ymchwiliad dyfnach o'ch ffydd eich hunan fel, gyda'n gilydd, yr estynnwn allan i gredoau eraill. Gyda'n gilydd, gallwn estyn allan mewn cariad, gyda ffydd a chyda gwerthfawrogiad dwfn o'n cymydog.

Parchg. Ganon Bob Fyffe

Ysgrifennydd Cyffredinol, Eglwys Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Pennod 1 : Rhagarweiniad

Yn nhymor yr Hydref 2007, anfonwyd llythyr yn dwyn y teitl “Gair Cyffredin Rhyngom”, wedi ei arwyddo gan 138 o Ysgolheigion Mwslemaidd, at arweinwyr Cristnogol drwy’r byd yn galw ar i’r ddwy ffydd ddod ynghyd o amgylch “Cariad at Dduw a Chariad at Gymydog”. Mae rhai wedi gweld hyn fel cynnig newydd a chyffrous i’r ddwy ffydd – yn agor ffordd gyswllt newydd rhwng Cristnogion a Mwslemiaid, yn arbennig o fewn cymunedau lleol. Mae eraill wedi cymryd safbwynt mwy gofalus os nad, yn wir, amheus.

Mae’r cyhoeddiad hwn wedi ei fwriadu i fod yn adnodd i gynulleidfaeoddd lleol a fydd -

- Yn egluro cefndir y llythyr “Gair Cyffredin Rhyngom”.
- Yn cynnig esboniad ar y pynciau diwinyddol sy’n tanlinellu’r llythyr.
- Yn cynnig defnydd trafodaeth i grwpiau eglwysi lleol
- Yn cynnig canllawiau i ddefnyddio “Gair Cyffredin Rhyngom” gan gysylltiadau rhyng-ffydd lleol.

Gall felly gael ei ddefnyddio fel adnodd gan eglwysi lleol i’w dysgu am bynciau perthynas Gristnogol-Fwslemaidd ac fel modd i ddatblygu perthynas yn lleol rhwng Cristnogion a Mwslemiaid

Wrth ddefnyddio’r adnodd hwn gall fod o help i ddarllen y llythyr yn gyntaf sydd i’w gael ar safle’r we “Gair Cyffredin”/ “A Common Word” www.acommonword.com.

Fel yr ysgrifennaf, mae’r berthynas rhwng Cristnogion a Mwslemiaid yn fater o’r pwys mwyaf. Prin yr â wythnos heibio pan nad yw’r cyfryngau’n canolbwyntio ar ryw agwedd neu’i gilydd o’r berthynas hon neu’r pynciau mwy eang a gyfodir gan y nifer sylweddol o Fwslemiaid sydd yn y gymdeithas Orllewinol.

Mae cryn dipyn wedi ei ysgrifennu ar yr hyn a all fod yn dir cyffredin rhwng Cristnogaeth ac Islam. Ynghyd ag Iddewiaeth, cyfeirir atynt yn aml fel “crefyddau Abrahamaidd” gan fod y tair ffydd yn rhoi lle arbennig i Abraham (er bod stori’r Abraham Islamaidd yn hynod o wahanol i’r stori Iddewol-Gristnogol). Mae Cristnogaeth ac Islam (fel Iddewiaeth) yn fonotheistaidd ac mae ganddynt synnwyr cryf o awdurdod ysgrythurol ac mae’r ddwy ffydd yn ceisio ennill troedigion – gan gredu mai ewyllys Duw yw fod yr holl ddynoliaeth yn cael eu cymodi â Duw.

Mae llawer yn gyffredin rhwng Cristnogion a Mwslemiaid, ond mae hefyd wahaniaethau pwysig. Ar adegau, mae’r hyn sy’n gyffredin yn arwain i fannau o wahaniaeth: mae safle Abraham yn y tair ffydd yn fodd i ddangos hyn. Tra mae’r tair yn ‘anrhydeddu’ Abraham, mae’r ffurf Islamaidd o’r stori am aberthu ei fab nid yn unig yn wahanol i’r fersiwn sydd yn Genesis ond yn ei negyddu – er enghraifft, geilw Duw ar Abraham i aberthu nid Isaac ond Ismael. Tanlinella hyn y ffaith fod gwahaniaethau sylweddol rhwng Cristnogaeth ac Islam na ellir eu hosgoi mewn Deialog Rhyng-Ffydd.

Ymddengys gwahaniaethau eraill pan yw Cristnogion a Mwslemiaid yn cyfarfod â’i gilydd: blinir Mwslemiaid gan yr athrawiaeth Gristnogol o’r Drindod, gan gredu fod

hyn yn peryglu y gred fod Duw 'yn un'. Gwada'r Mwslemaid hefyd dduwdod Iesu, ei farwolaeth ar y groes a'r atgyfodiad i fywyd tragwyddol. Nid yw Cristnogion yn cydnabod Mahammed fel proffwyd, gan weld ymgnawdoliad Crist yn symud y tu draw i'r traddodiad proffwydol. Mae hefyd wahaniaethau sylweddol yn y ddealltwriaeth o'r modd y mae Duw yn ei amlygu ei Hun, natur yr ysgrythur a'r ddealltwriaeth o natur Duw, pechod a maddeuant.

Nid yw hanes perthynas Cristnogaeth-Mwslemaeth bob amser wedi bod yn hawdd. Tra bo sawl enghraifft mewn hanes yn dangos fel y mae Cristnogion a Mwslemaid wedi byw gyda'i gilydd mewn heddwch, mae'n wir dweud hefyd fod hanes cydweithiad y ddwy ffydd wedi ei andwyo gan ymosodiad a gwrth-ymosodiad, gwladychu ac, mewn rhai achosion, troedigaeth trwy orfodaeth.

Yn ystod cyfnod cynnar yr eangu Mwslemaidd bu i lawer o gymunedau Cristnogol, oedd wedi bod yn gryf yn y Dwyrain Agos (Gogledd Affrica ac Asia Leiaf er enghraifft) gollu eu safle i Islam. Yn 1095, cychwynodd y Grwsâd Gyntaf, yn rhagflaenu nifer o ymdrechion i ad-ennill Jerwsalem o reolaeth Mwslemaidd, a adawodd greithiau dwfn yng nghôf torfol y rheini oedd yn bwy yn y parthau a effeithiwyd. Mewn canrifoedd diweddarach, profodd goresgyniad a meddiant Mwslemaidd Ottoman yn Ne Dwyrain Ewrop yn ingol i lawer o gymunedau Cristnogol a arweiniodd i ofnau y byddai Gorllewin Ewrop yn syrthio i reolaeth Ottoman. Bu i wladychiaeth Gorllewin Ewrop yn y 19eg ganrif, ac yn arbennig y cyfnod yn dilyn cwmp y ymerodraeth Ottoman ar ôl ei gorchfygu yn Rhyfel Byd 1, hefyd nifer hir eu parhad o ganlyniadau –negyddol yn aml.

Deil yr anawsterau hyn i'n dyddiau ni. Yn aml, darlunir creu gwladwriaeth Israel ym 1948 mewn termau gelyniaethus gan sylwebyddion Mwslemaidd, fel wedi ei ysgogi gan "Grwsadwyr a Seioniaid" ac ers digwyddiadau Medi 11eg, 2001 gwelir y "Rhyfel ar Derfysgwyr" yn aml gan Fwslemaid fel rhyfel ar Islam.

Ni all deialog Cristnogol –Mwslemaidd osgoi y gwahaniaethau rhwng y ddwy ffydd na chwaith feichiau a chreithiau hanes, ond i lawer oddi mewn i'r ddwy grefydd mae ymdeimlad o frys i ddarganfod ffyrdd o fyw gyda'n gilydd sy'n osgoi tensiynau'r gorffennol ac sy'n gweithio er lles yr holl fyd.

Gall deialog rhyng-grefyddol ac ymwneud cymunedol ar y cyd, chwarae rhan bwysig mewn gorchfygu'r anawsterau rhwng Cristnogion a Mwslemaid ac mae'n awr nifer o fentrau rhyng-ffydd lleol sy'n ymdrechu i'r diben hwn. Yn 2004 sefydlwyd Fforwm Cristnogol-Mwslemaidd yn Lloegr, yn dilyn arweiniad "Gwrando ar Fwslemaid" Archesgob Caergaint. Mewn rhai Prifysgolion mae ymdrechion i hwyluso cyfarfodydd rhwng ysgolheigion Cristnogol a Mwslemaidd ac mae llawer deialog Cristion - Mwslem o amgylch y wlad. Mae hyn i gyd ochr yn ochr â'r ymdrechion sy'n ceisio dwyn at ei gilydd ystod eangach o wahanol grefyddau a chymunedau ffydd.

Pennod 11: Tarddiad y Llythyr

Nid o unlle yr ymddangosodd y llythyr! Nifer o ffactorau'n cyrraedd uchafbwynt oedd, a dylid yn fyr eu dwyn i gof.

Neges Amman

Ymddangosodd “Neges Amman” yn Nhachwedd 2004 ac arwyddwyd ef gan 553 o arweinwyr Mwslemaidd o ragor na 80 gwlad. Cynnwys y rhestr wleidyddion ac arweinwyr gwladwriaethau, yn ogystal ag arweinwyr crefyddol (e.e. Archoffeiriaid Mwffti ac Aiatolas) ac ysgolheigion Mwslemaidd. Fe'i cyfeiriwyd at Fwslemaidd drwy'r byd a'i amcan yw dweud beth yw Islam a beth nad yw. Ar safle we Neges yr Amman (www.ammammessage.com) datgenir mai arwyddocad y Neges yw :

“cytundeb hanesyddol, crefyddol a gwleidyddol cyffredinol ac unfrydol o Ummah (cenedl) Islam yn ein dyddiau ni, a chadarnhad o Islam traddodiadol ac uniongred.”

Mae Neges Amman yn ceisio rhoi adroddiad a dysgeidiaeth ganolog Islam ac yn cynnwys materion fel Unoliaeth Duw, dychwel at arferion Colofnau Islam, byw moesol, gwrthwynebu eithafrwydd, yr angen i gymryd rhan mewn cymdeithas fodern, gwrthwynebiad i derfysgaeth a'r pwysigrwydd o hyfforddiant addas i arweinwyr Mwslemaidd.

Neges Rhyng-Ffydd yr Amman.

Dilynwyd y Neges Amman, wedi ei gyfeirio at Fwslemaidd drwy'r byd, flwyddyn yn ddiweddarach gan Neges Rhyng-Ffydd wedi ei gyfeirio at Gristnogion ac Iddewon. Ei bwrpas oedd

“nid yn unig i ddiffiwsio'r tensiynau rhwng Mwslemaidd, Cristnogion ac Iddewon.... nac, yn unig, chwaith i feithrin goddefgarwch rhyngddynt, ond yn hytrach i sefydlu derbyniad llawn ac ewyllys da rhyngddynt. Oherwydd mae Mwslemaidd, Cristnogion ac Iddewon yn cynnwys o gwmpas 60% o boblogaeth y byd, a byddai sefydlu derbyniad ac ewyllys da rhyngddynt yn golygu mewn gwirionedd sefydlu heddwch a chyfeillgarwch dros y rhan fwyaf o'r byd.”

Y tair brif thema y canolbwyntir arnynt yw :

- Cred yn unoliaeth Duw
- Addoliad a defosiwn i Dduw
- Cariad a chyfiawnder tuag at gyd-ddyn.

Llythyr agored at y Pab

Ar Fedi 12fed, 2006 traddododd y Pab Benedict XV1 ddarlith ym Mhrifysgol Regensburg, ym Morafia, yr Almaen. Er mai “Ffydd a Rheswm” oedd testun y ddarlith, daeth yn bwnc dadleuol oherwydd i'r Pab grebwyll sylw negyddol am Islam a wnaed gan yr Ymherawdr Bysantaidd Manuel 11 yn ystod gwarchae ar Gaergystennin (1394 – 1402).

Arweiniodd yr ymryson a ddilynodd i adwaith cryf iawn yn y byd Mwslemaidd, gan gynnwys terfysgoedd lle y cafodd rhai pobl eu lladd.

Fis yn ddiweddarach, arwyddodd 38 o Fwslemaid lythyr at y Pab a geisiai gyflwyno “ateb i’r Pab mewn llythyr agored o gyfnewid deallus a dirnadaeth o’r ddeutu”.

Yn bennaf ym meddwl y rhai a arwyddodd y llythyr hwn oedd y gred fod Islam wedi ei cham-gynrychioli ac felly cyfeiria at rannau arbennig o ddarlith y Pab roedd y llofnodwyr am ymateb iddynt, gan gynnwys trosgynoldeb Duw, y defnydd o reswm, Rhyfel Sanctaidd a throedigaeth orfodol.

Gair Cyffredin

Ym mis Hydref 2007, ar ben-blwydd cyntaf y llythyr at y Pab ac i ddynodi diwedd Mis Ymryd Ramadan y flwyddyn honno, arwyddodd 138 o ysgolheigion Mwslemaidd ac arweinwyr crefyddol lythyr llawer hirach wedi ei gyfeirio at y Pab Benedict XVI, ac i Batriarch Uniongred Eglwysi’r Dwyrain a’r Dwyrain Agos, Archesgob Caergaint, arweinwyr Cymunedau’r Bedyddwyr, Lutheriaid, Methodistiaid a Diwygiedig ac Ysgrifennydd Cyffredinol Cyngor Eglwysi’r Byd. Gwna’r llythyr hwn apêl ar i Gristnogion a Mwslemaid ddod at ei gilydd o amgylch cyd-dderbyniad o’r hyn sy’n ganolog sef “cariad at Dduw a chariad at gymydog”. 1.

Ymddangosodd y llythyr gyntaf mewn cynhadledd a gynhaliwyd yn Amman, Gwlad Iorrdonen yn dwyn yr enw “Cariad yn y Qur’an”, a drefnwyd gan *Academi Frenhinol Sefydliad yr Ahl al-Bayt Brenhinol ar y Meddwl Islamaidd* yng ngwlad Iorrdonen, sydd yn cael cefnogaeth Teulu Brenhinol Gwlad yr Iorrdonen. Ymddengys fod y Tywysog Ghazi bin Muhammed bin Talal o Wlad Iorrdonen yn brif ysgogydd y tu ôl i’r fenter. 2. O bosibl, hwn yw’r agosau cyntaf o bwys gan grwp blaenllaw o ysgolheigion Mwslemaidd at arweinwyr Cristnogol yn annog mwy o gyd-weithio rhwng y ddwy ffydd. Mae’r ysgolheigion eu hunain yn dod o bob rhan o’r byd Mwslemaidd – nid yn unig wledydd fel Saudi Arabia, yr Aifft, Gwlad Iorrdonen ac Iran ond yn cynnwys hefyd Nigeria, Swdan, India, Pacistan, Uzbekistan, Bosnia, Twrci, gan gynnwys Mwslemaid wedi eu sefydlu yn Ewrop yn cynnwys rhai o Brydain, Ffrainc, yr Almaen a’r Eidal. Mae’r llythyr, fel Neges Amman, wedi ei arwyddo gan Fwslemaid Sunni a Shia. Tynnwyd y llofnodwyr o sawl ffrwd o feddwl Islamaidd – ac felly cawn unigolion o’r traddodiadau Sufi aWahabi, o rai a ystyrir yn fwy ‘rhyddfrydol’ ac oddi wrth eraill yn gysylltiedig â grwpiau ceidwadol a pholiticaidd fel y Frawdoliaeth Mwslemaidd.

Mae’r llythyr yn gwbl eglur fod y dasg yn fater o’r brys pennaf –

“Mae Mwslemaid a Christnogion gyda’i gilydd yn cyfrif am dros hanner poblogaeth

---

1. Gall y llythyr gael ei lwytho i lawr o www.acommonword.com

2. Mae’r Tywysog Ghazi bin Muhammed bin Talan yn gwasanaethu fel llysgennad personol a Chynghorydd Arbennig i’r Brenin Abdullah 11 o wlad yr Iorrdonen.

y byd. Heb heddwch a chyfiawnder rhwng y ddwy gymuned grefyddol hyn, ni all fod heddwch ystyrion yn y byd. Mae dyfodol y byd yn dibynnu ar heddwch rhwng Mwslemiaid a Christnogion”.

Mae'r llythyr yn siarad o'r traddodiad Islamaidd ac yn gwreiddio'i hun yn rhai o adrannau allweddol y Qur'an sydd, fe hawlia'r awduron, yn cefnogi Mwslemiaid sydd yn ymwneud â Christnogion (ac Iddewon).³ Fodd bynnag, mae'n arwyddocaol fod y llythyr nid yn unig yn dyfynnu o'r Qur'an ond hefyd yn uniongyrchol o'r Beibl, ac yn arbennig yr Efengylau Synoptaidd. Mae hefyd yn cyfeirio at yr Ysgrifurau Iddewig sydd fel y tu cefn i'r efengylau Cristnogol. Felly gall fod yn ymdrech i siarad gyda Christnogion drwy apelio at y Beibl ac nid at ffynonellau Islamaidd yn unig. Fodd bynnag, nid yw hyn, o angenrheidrwydd yn awgrymu derbyn awdurdod yr adnodau hyn.

Mae rhai wedi beirniadu'r llythyr am ei fod yn cyfarch Cristnogion yn unig. Mewn gwirionedd, ar ôl hynny, cyfeiriwyd llythyr gwahanol at Iddewon, wedi ei arwyddo gan nifer o ysgolheigion Mwslemaidd, er mai menter Sefydliad Wolf ar Greddau Abrahamaidd, wedi ei syfydlu yng Nghaergrawnt oedd 4. Mae'n bwysig i sylweddoli fod y llythyr drwyddo yn adlewyrchu pryder y Qur'an ac yn ddrych o ymwneud Mohammed â'r rhai nad oeddent Fwslemiaid. Mewn gwahanol rannau, mae'r Qur'an yn caniatáu ymwneud Mwslemiaid â Christnogion ac Iddewon (er nid “eilun-addolwyr”). Er enghraifft :

“Yn wir! Y rhai hynny sy'n credu, a'r rhai hynny sy'n Iddewon a Christnogion a Sabiaid, y sawl sy'n credu yn Allah a'r Dydd Olaf ac sy'n gwneud gweithredoedd da cyfiawn, fe gânt eu gwobr gyda'u Harglwydd, arnynt hwy ni bydd ofn, ac ni alarant”. (Q.2.62).

Ni chrybwyllir credoau eraill fel Bwdiaeth a Hindwiaeth, o bosibl oherwydd mae'n debyg eu bod yn wybyddus i Mohammed. Gwelwn felly fod y fframwaith sy'n cael ei gosod allan i Fwslemiaid gysylltu â Christnogion yn un y gwel y llofnodwyr fel wedi ei awdurdodi gan y Qur'an – nid gwahoddiad yw i Fwslemiaid gofleidio ffurf ar hollgynhwysedd byd eang, wedi ei sylfaenu ar syniadau rhyddfrydol y Gorllewin.

Mae'n amlwg fod pwysigrwydd thema 'cariad' yn codi o bryder fod Cristnogion a Mwslemiaid yn byw gyda'i gilydd mewn heddwch a harmoni. Fodd bynnag, mae'n bwysig cofio fod Islam, fel Cristnogaeth, yn grefydd gydag amrywiaeth mawr o'i mewn a chydag ystod eang o farnau a chredoau. Fe fydd yna Fwslemiaid fydd yn mynd i ddadl gyda'r syniadau a fynegir yn y llythyr –bydd rhai'n ystyried nad yw'n mynd yn ddigon pell i estyn allan law cyfeillgarwch i Gristnogion, ac eraill yn ei ystyried fel pe'n mynd yn rhy bell yn y cyswllt hwn.

A yw'r llythyr hwn yn cynrychioli 'prif-lif' barn oleuedig Islamaidd? Amser yn unig a ddengys.

---

³Cyfeirir y Llythyr at arweinwyr Cristnogol yn unig.

⁴www.woolfstitute.cam.ac.uk/cmjr

Pennod 111 : Cariad at Dduw a Chymydog mewn Islam.

Mae safle we swyddogol “Gair Cyffredin” (www.acommonword.com) nid yn unig yn cynnwys testun llawn y llythyr a’r llofnodwyr ond hefyd rhai o’r ymatebion. Ar dudalen gartref y wefan rhoir rhagarweiniad sy’n egluro’r amcan y tu ôl i’r llythyr :

“Gobeithir y bydd y ddogfen hon yn darparu cyfansoddiad cyffredin i gynifer o fudiadau ac unigolion teilwng sydd yn cario allan ddeialog rhyng-ffydd drwy’r byd i gyd.....gall (y ddogfen) roi man cychwyn iddynt am gyd-weithredu a chytgord fyd-eang, ond gwna hyn *ar y tir diwinyddol mwyaf cadarn posibl*: dysgeidiaeth y Qur’an a’r Proffwyd, a’r gorchmynion a ddisgrifir gan Iesu Grist yn y Beibl. Felly, ar waethaf y gwahaniaethau, mae Islam a Christnogaeth nid yn unig yn rhannu yr un Tarddiad Dwyfol a’r un etifeddiaeth Abrahamaid ond yr un *dau orchymyn mwyaf*”.

Cymerir pennawd y llythyr o adnod yn y Qur’an :

“Dywed: O Bobl yr Ysgrhythur! Dewch at y gair cyffredin rhyngom ni a chwi: nad addolwn neb ond Duw, ac na phriodolwn iddo yr un cymar, ac na chymer yr un ohonom arglwyddi eraill ar wahan i Allah. Ac os troant i ffwrdd yna dywedwch: Tystiolaethwn mai ni yw’r rhai sydd wedi ildio’n hunain (iddo Ef).” (Qur’an 3.64)

Mae’n bwysig sylweddoli o’r cychwyn fod y Qur’an i’r Mwslemiaid yn ffynhonnell awdurdod datguddiedig uniongyrchol ac felly mae’r llythyr ‘Gair Cyffredin’ yn cychwyn gydag apêl i’r Qur’an ac yn cyfarch arweinwyr Cristnogol o fewn fframwaith sy’n barod wedi ei gosod i lawr yn y Qur’an.

Yn rhan gyntaf y llythyr mae deffiniad o Fwslem – mae ef/hi yn tystiolaethu i wirionedd y datganiad “nid oes duw ond Duw, Mohammed yw Negesydd Duw”. Mae hefyd yn cychwyn gyda chyhoeddiad pwysig :

“Yn enw Duw, y Trugarog, y Tosturiol, galw ar ffordd dy Arglwydd gyda doethineb ac anogaeth deg, a dadleu â hwy yn y ffordd decaf. Wele! Mae dy Arglwydd yn fwyaf ymwybodol o’r hwn sy’n crwydro o’i lwybrau Ef, ac yn fwyaf ymwybodol o’r rhai sy’n mynd yn iawn”. (Q. 16.125)

Mae’r darn hwn yn y Qur’an yn cael ei adnabod yn gyffredin fel galwad i holl ddynol-ryw i gofleidio Islam a, gan fod Mwslemiaid yn credu fod pob person wedi ei eni’n Fwslem, mae’n ddyletswydd ar bob Mwslem i alw’r ddynol-ryw yn ôl i’r llwybr a ordeiniodd Duw ar gyfer dynoliaeth. Dyma’r hyn a eilw Mwslemiaid yn da’wa ac mae’n lled debyg i’r hyn a ddeall y Cristion wrth Genhadaeth efengylaidd. Fodd bynnag, yng nghyd-destun y Llythyr arbennig hwn gellir ei ddarllen hefyd fel dyhead i hyrwyddo deialog o amgylch elfennau’r datganiad.

Dywedir ambell dro fod deialog rhyng-ffydd yn gynnyrch y byd ôl-fodern lle y deallir gwirionedd ambell dro mewn termau goddrychol. Nid y tybiaethau hyn sydd y tu ôl i’r llythyr hwn. Sieryd y llythyr o ffydd sy’n sefyll ar dir cadarn awdurdod y Qur’an. Nid rhywbeth sy’n cael ei gyflyru gan gyd-destun hanesyddol y cyfnod yw ond gair diamheuol Duw.⁵

---

⁵.Cred Mwslemiaid fod y Qur’an yn Air Duw dim ond yn yr Arabeg gwreiddiol. Ystyrir cyfieithiadau o’r Qur’an fel ‘dehongliad’ o’r cyfryw.

Y syniad canolog oddi mewn i'r llythyr hwn yw apêl ar i Fwslemaïd a Christnogion ddod ynghyd o amgylch "Cariad at Dduw a Chariad at Gymydog". Ond cyn edrych ar yr hyn a olygir wrth 'gariad' mewn Islam efallai y byddai o fudd i egluro nifer o faterion sy'n ymwneud â'r berthynas rhwng Mwslem a Christion a grybwyllir yn y llythyr.

1. **Pobl yr Ysgrythur.** (neu y cyfeirir atynt ambell dro fel "Pobl y Llyfr") yw'r disgrifiad o Gristnogion ac Iddewon a geir yn y Qur'an (nid disgrifiad yw o'r tair ffydd fel y dywedir ambell dro). Rhydd statws arbennig i Gristnogion ac Iddewon oddi mewn i Islam, yn wahanol i grefyddau eraill nad oes ganddynt statws *cyfreithiol* oddi mewn i wladwriaeth Fwslemaidd.⁶ Galluoga'r statws (*dhimmi*) arbennig hwn i Gristnogion ac Iddewon fodoli oddi mewn i wladwriaeth Fwslemaidd gyda mesur o amddiffyn ar yr amod y telir treth, a enwir jizya. Mae talu'r jizya yn arwyddo derbyn rheolaeth Fwslemaidd. Mae sylwebyddion wedi eu rhannu a ystyriant fod hyn yn cael effaith bositif neu negyddol.
2. **Trindod neu Triduwiaeth?** "Dowch i air cyffredin rhyngom ni a chwi: na addolwn neb ond Duw, ac na wnawn briodoli'r un partner iddo, ac na fydd i'r un ohonom gymryd arglwyddi eraill ond Allah". Mae'r adnod hon yn codi adran bwysig o ddryswch yn y ddeialog rhwng Cristnogion a Mwslemaïd. Mae dehongliad Mwslemaidd o'r adnod hon yn wastad wedi cyfeirio at athrawiaeth Gristnogol o'r Drindod. Mae Unoliaeth ac Undod Duw yn un o ddaliadau diwinyddol canolog Islam. Ond cred Mwslemaïd hefyd, ar sail darn arbennig yn y Qur'an, fod yr athrawiaeth Gristnogol am y Drindod yn cynnwys Unoliaeth Duw. Mae'r sylw nad oes gan Dduw "ddim partneriaid" yn cael ei ddeall yn aml fel cyfeiriad at athrawiaeth Gristnogol y Drindod a welir gan Fwslemaïd nid fel disgrifiad o natur yr Un Duw ond fel cred mewn *Triduwiaeth* (tri duw). Mae'n amlwg fod syniad y Qur'an o'r hyn y mae Cristnogion yn ei ddeall wrth Drindod yn ddiffygiol ac mae mynd i'r afael â'r pwnc hwn yn un o'r prif dasgau sy'n her yn y ddeialog rhwng Cristnogion a Mwslemaïd.
3. **"Dim Gorfodaeth mewn Crefydd"**. Crybwyllir yn y llythyr nad oes 'dim gorfodaeth mewn crefydd'. Dyfynnir yr adnod hon o'r Qur'an mewn trafodaeth Gristnogol-Fwslemaidd mewn llawer gwahanol sefyllfa ac awgrymir gwahanol ystyron o dro i dro. Cyfeiria at y ffaith fod Duw wedi rhoi rhyddid ewylllys i'r ddynoliaeth i gofleidio neu wrthod Islam ac felly fod 'dim gorfodaeth mewn crefydd' yn cydnabod y gwirionedd hwn. Gwelir dealltwriaeth cyffelyb o fewn Cristnogaeth (gweler, er enghraifft: Mathew 10 :5-15). Fodd bynnag, fe godwyd y mater yma yn y ddadl gynharach ynglyn â darlith Regensburg y Pab. Yn wir, dyma'r mater cyntaf a godwyd gan y Mwslemaïd a arwyddodd y llythyr agored i'r Pab Benedict XVI a mynega'r llythyr hwnnw fod 'dim gorfodaeth mewn crefydd yn 'atgoffa'r Mwslemaïd eu hunain, unwaith y dont i rym, na allant orfodi calon neb i gredu.

---

6. Mae rhai efrydwyr yn y gyfraith Fwslemaidd hefyd yn rhoi statws 'pobl y Llyfr' i Zoroastriaid.

(Mae'n) annerch y rhai hynny sydd mewn sefyllfa o nerth, nid gwendid. 7

4.Cariad at Dduw a Chariad at Gymydog. Trown yn awr at brif thema'r llythyr – “Cariad at Dduw a Chariad at Gymydog”.

Mae'n werth sylwi fod y llythyr nid yn unig an apelio at y Qur'an i gefnogi'r alwad mewn perthynas â chariad at Dduw a chariad at gymydog, ond mae'n dyfynnu'r Beibl hefyd. Gwna hyn yn gyntaf drwy ddyfynnu'r 'Shema' yn yr Hen destament / Ysgrythurau Iddewig :

“Gwranddo, O Israel: y mae'r Arglwydd ein Duw yn un Arglwydd. Câr di yr Arglwydd dy Dduw â'th holl galon ac â'th holl enaid ac â'th holl nerth.” (Deut. 6 :4-5).

Dim ond un agwedd yw'r thema 'cariad at Dduw a chariad at gymydog' o'r darn hwn fydd yn denu Mwslemiaid, mae yma hefyd gadarnhad o undod Duw.

Pan symud y llythyr o Gariad at Dduw i gariad at Gymydog, unoliaeth Duw yw'r man cychwyn. Man cychwyn y llythyr mewn trafodaeth yw'r 'Shema'. Deuteronomium 6 : 4-5).

O'r fan hyn, symud y llythyr yn gyflym i'r modd y mae Iesu'n cyfeirio'n ôl at y Shema pan yw'n siarad am garu cymydog fel ni ein hun. Ond eto gwneir y pwyslais ar Unoliaeth Duw yn glir ac ni wna gonsesiwn i'r gred Drindodaidd Gristnogol o Unoliaeth Duw, na chwaith, felly, i dduwdod Crist.

Mewn Islam, mae caru Duw yn rhwymedigaeth a osodir ar bob Mwslem. Nid oes sôn am Dduw yn caru dynoliaeth (er bod llawer o ysgrifenyddwr Sufi yn siarad am agosrwydd Duw at yr hil ddynol). Dylid pwysleisio yma yr edrychir ar unrhyw awgrym fod Duw 'yn hawdd i'w glwyfo' fel gwendid gan Fwslemiaid ac felly'n ddieithr i natur Duw. Tra sieryd y Cristion am Dduw fel 'cariad', sonia'r Mwslem am Dduw'n 'drugarog'. Ond nid yw Duw dan unrhyw orfodaeth i fod yn 'drugarog', gan nad yw 'trugaredd' yn rhan o natur Duw, yn y modd y mae Cristnogion yn siarad am 'gariad' 8 fel yn deffinio natur Duw.⁹ Mae Islam, fodd bynnag yn siarad am Dduw yn dangos tosturi, caredigrwydd, trugaredd a phiti ac yn yr Hadith fe gawn “Rwyf wedi cymryd arnaf fy hun ddeddf tosturi”.

Mewn cysylltiad agos â'r ddyletswydd ddynol i 'garu Duw', y mae'r thema o 'foliant a defosiwn i Dduw'. Mae hyn yn rhywbeth y bydd Cristnogion yn gyfforddus iawn gydag ef. Fe fydd Eglwysi gyda thraddodiad litwrgaidd (y Pabyddion a'r Uniongred, er enghraifft) yn gyfarwydd â dechrau dynesu at Dduw gyda mawl ac mae Cyffes Westminster (y traddodiad Presbyteraidd) yn dechrau gyda'r haerriad mai “Prif ddiben dyn yw moliannu Duw a'i fwynhau byth ac yn dragywydd”.¹⁰

---

7. Llythyr agored i'w Sancteiddrwydd y Pab Benedict XVI

8. St. Ioan

9. Mae'r Hadith yn siarad am Dduw 'yn cymryd arno' i hyn gyfraith trugaredd'.

10.”Y Gyffes Fer” Cyffes Westminster, 1648

Pennod 1V “Cariad at Dduw a Chymydog” mewn Cristnogaeth.

“Fe wnaeth croeshoeliad Iesu i ddynion feddwl yn fwy na dim arall sydd wedi digwydd yn hanes yr hil ddynol. A’r ffaith fwyaf hynod yn holl hanes syniadaeth grefyddol yw hyn: pan edrychodd y Cristnogion cynnar yn ôl a myfyrio ar y peth ofnadwy oedd wedi digwydd, gwnaeth iddynt feddwl am gariad achubol Duw. Nid am gariad Crist yn unig, ond am gariad Duw.”¹¹

Mewn Cristnogaeth, ‘cariad’ yw un o’r themau pwysicaf. Geilw ar Gristnogion i garu oherwydd ei fod Ef wedi ein caru ni gyntaf.

“Yn hyn y dangoswyd cariad Duw tuag atom: bod Duw wedi anfon ei unig Fab i’r byd er mwyn i ni gael byw trwyddo Ef. Yn hyn y mae cariad: nid ein bod ni’n caru Duw, ond ei fod Ef wedi ein caru ni, ac wedi anfon ei Fab i fod yn aberth cymod dros ein pechodau”. (1 Ioan 4 : 9-10)

Ond y mae’r cariad hwn yn ‘rhoi ei hunan’ –

“Do, carodd Duw y byd gymaint nes iddo roi ei unig Fab, er mwyn i bob un sy’n credu ynddo Ef beidio â mynd i ddistryw ond cael bywyd tragwyddol” (Ioan 3 : 16).

Ystyrir cariad ar y blaen i bopeth arall :

“Nid yw cariad yn darfod byth. Ond proffwydoliaethau, fe’u diddymir hwy; a thafodau, bydd taw arnynt hwy; a gwybodaeth, fe’i diddymir hithau.....mewn gair, y mae ffydd, gobaith, cariad, y tri hyn, yn aros. A’r mwyaf o’r rhain yw cariad”. (Icorinth. 13 : 8,13).

Mewn Cristnogaeth, nid rhywbeth perthynol neu ddisgrifiadol yn unig yw cariad ond disgrifiad deinamig o natur a dull gwaredigaeth Duw. Mae cariad Duw *dros* ddynoliaeth felly yn *ei roi ei hun*, yn yr ystyr fod Duw yng Nghrist yn rhoi *o’i* hunan er achubiaeth y byd. Cyflawnir hyn drwy farw ac atgyfodiad Iesu Grist. O’i roi mewn geiriau tipyn yn wahanol, mae Duw, *o’i ddewis ei hun*, yn caniatáu iddo’i hunan gael ei wneud yn hawdd i’w glwyfo er mwyn gwaredu creadigaeth sydd wedi cael codwm.

Mae caru Duw yn golygu caru cymydog – ac fel arall.

Mae diwinyddiaeth Gristnogol hefyd wedi gwahaniaethu rhwng gwahanol fathau o gariad yn cynnwys *philia* (cyfeillgarwch), *eros* (rhywiol) a *caritas* neu *agape*. Mae’r gair *agape* yn gyforiog o ystyr mewn Cristnogaeth, ac mae wedi dod i olygu cariad *diamadol* yn cael ei gyfeirio at gymydog.

Mae Aram 1 Catholicos Cilicia o’r Eglwys Apostolaidd Armeniaidd, yn ei ymateb i’r llythyr, yn gwneud y pwynt nad yw *cymydog* mewn Cristnogaeth “ddim yn golygu

---

11. D.M.Baillie, God was in Christ: An Essay on Incarnation and Atonement. London 1956 Tud 184

‘agosrwydd’ neu ‘berthynas’; yn hytrach cymydog yw’r ‘arall’ sydd angen ein cariad, cymorth a’n cyfeillgarwch ni”.¹²

Gwneir pwynt tebyg gan Mor Eustathius Matta Raham, Archesgob Jezira a’r Ewffrates (Eglwys Uniongred Syria yn Antioch) gyda’i sylw fod :

“Cariad at gymydog yn Islam yn adlewyrchu ystyr ddaearyddol y gair ‘cymydog’. Mewn Cristnogaeth, mae cariad at gymydog yn mynd y tu hwnt i bob ffin daearyddol a chrefyddol ac yn cymryd deimensiwn newydd sydd yn cynnwys dynoliaeth i gyd. Yn y Testament Newydd, mae cymydog hyd yn oed yn golygu dod yn frawd.”¹³

Yn y Qur’an y mae cymydog wedi ei gysylltu’n llawer mwy clos at ‘agosrwydd’ a ‘pherthynas’. Heblaw hynny, tra sieryd Iesu am gariad at elynion fel ymhlyg yn y gorchymyn i garu cymydog, ni orchmynnir i Fwslemiaid ddangos cariad at elynion Islam. Fel sy’n digwydd yn aml mewn deialog rhyng-ffydd, mae’r pwyntiau o gyd-gyfarfod rhwng crefyddau hefyd yn gallu dangos gwahaniaethau sylfaenol rhyngddynt. Tra bod ‘cariad at Dduw ac at gymydog’ yn themau cyffredin oddi mewn i’r ddwy grefydd, y mae hefyd yn wir eu bod yn gorffwys ar sylfaeni gwahanol iawn. Mae dealltwreiaeth y Cristion o gariad agape wedi ei wreiddio yng nghariad aberthol ac anhunanol Duw, a ddatguddiwyd yn Iesu Grist. Nid mater o semanteg yn unig yw hyn – cyfeiria at wahaniaeth sylfaenol yn y ffordd y mae Cristnogion a Mwslemiaid yn deall y berthynas rhwng Duw a dynoliaeth. Fe ellir edrych ar Islam fel pe’n rhoi’r pwyslais ar i ddynion *ymostwng* i Dduw (*ymostwng* yw un o ystyron y gair *Islam*), tra gellir gweld Cristnogaeth fel pe’n rhoi’r pwyslais ar *gyfranogi* dynol yng ngras achubol Duw trwy Iesu Grist.

Yn wir, y mae’r modd y mae’r ddwy ffydd yn dehongli ystyr ‘cariad at Dduw’ yn ddadlennol: mae Islam yn ystyried cariad at Dduw fel dyletswydd a osodwyd ar y crediniwr, tra bo Cristnogaeth yn gweld cariad at Dduw fel adwaith dynol i gariad Duw at y ddynoliaeth.

Gawn ni felly nodi peth beirniadaeth o’r ddeutu rhwng y ddwy ffydd. Beirniada Mwslemiaid Gristnogion am ddysgu fod Duw yn gwneud ei hun yn hawdd i’w glwyfo (dywedant y gall Duw holl-alluog achub heb wneud hyn), Mae Cristnogion yn y cyfamser wedi beirniadu Islam am beidio a phwyntio at fewnfodolaeth – sef agosrwydd Duw a fynegwyd yn arbennig yn yr ymgnawdoliad.

Er bod pwyntiau o ddadl rhwng y ddwy grefydd mae hefyd leoedd posibl o ddeialog.

---

¹² Dyfynwyd ar Wefan “Gair Cyffredin”

¹³ Argraffwyd ar wefan “Gair Cyffredin”.www.acommonword.com

Pennod V : Yr Adweithiau i “Gair Cyffredin”

Yn eithaf buan wedi ymddangosiad “Gair Cyffredin” dechreuodd adweithiau ymddangos. Gellir cael yr adweithiau ar wefan swyddogol “Gair Cyffredin” (www.acommonword.com) ¹⁴

Oddi mewn i Gristnogaeth daeth yr adweithiau’n bennaf oddi wrth Eglwysi’r Gorllewin a hyd yn hyn y mae tlodi o adweithiau oddi wrth Eglwysi sy’n bodoli mewn gwledydd o fwyafrif Islamaidd. Efallai yr unionir hyn gydag amser.

Mae llawer o’r adweithiau presennol yn gyffredinol yn croesawu’r fenter, a rhannant i wahanol gategorïau :

- Adweithiau swyddogol oddi wrth Eglwysi a Chymunedau – yn aml trwy ddatganiadau i’r wasg.
- Adweithiau academiaidd – yn arbennig Cyfadranau Diwinyddiaeth.
- Adweithiau Cristnogol eraill (e.e. Esgobion unigol, Grwpiau Ecwmenaidd etc.)
- Adweithiau Politicaidd (e.e. y Prif Weinidog ar y pryd, Tony Blair).

Roedd y rhan fwyaf o’r adweithiau cynnar yn cynnig croeso cyffredinol i’r fenter. I gymryd enghraifft, dyma eiriau yr Athro Iain Torrance, un o Gyn-lywyddion Cymanfa Gyffredinol yr Alban :

“Rwyf yn gwirioneddol groesawu “Gair Cyffredin Rhyngom Ni a Chwi”. Nid wyf yn edrych arno fel ymgais i fod yn derfynol. Credaf ei fod yn fwriadol wedi ei ysgrifennu er ein cyfeirio i dir cyffredin ar y lefel ddyfnaf. Gair cyffredin yw, gair sy’n gyfarwydd i Iddewon, Cristnogion a Mwslemiaid. Credaf mai cychwyn ydyw. Credaf ei fod yn dystiolaeth i haelioni ysbryd y dylai Cristnogion ei gydnabod a’i dderbyn gyda gostyngeiddrwydd a diolchgarwch mawr. Gyda chymorth Duw, gallwn gyda’n gilydd godi pontydd, tawelu ofnau a chaniatau lle i drafodaeth dawel a gobaith wedi ei sylfaenu ar ein cariad at Dduw ac at ein cymydog”.

Fe wnaeth llawer o Eglwysi a Chymundebau gyhoeddi croeso’n ddi-oed i’r llythyr. Un o’r rhai cyntaf i groesawu’r fenter oedd Archesgob Caergaint, y Dr. Rowan Williams :

“Mae sylfaen diwinyddol y llythyr a’i alwad i ‘gystadlu’ â’n gilydd dim ond mewn cyfiawnder a gweithredoedd da; i barchu’r naill a’r llall, i fod yn deg, cyfiawn a charedig i’n gilydd a byw mewn heddwch gwirioneddol, harmoni ac ewyllys da o’r ddwy ochr, yn arwyddo math o berthynas rydym i gyd ym mhob rhan o’r byd yn dyheu amdano, ac yn enwedig lle mae Cristnogion a Mwslemiaid yn byw gyda’i gilydd. Y mae’n arbennig o bwysig ei fod wedi tan-linellu’r angen am barch tuag at leiafrifoedd mewn sefyllfaoedd lle mae un ai Islam neu Gristnogaeth yn bresenoldeb mwyaf niferus.....Mae llawer yma i’w astudio ac adeiladu arno.

---

14. Mewn gwirionedd, cafwyd rhai o’r adweithiau cyn lansio swyddogol cyhoeddus y llythyr.

Mae deallusrwydd y llythyr am unoliaeth Duw yn darparu cyfle i Gristnogion a Mwslemiaid i archwilio ynghyd eu dealltwriaethau gwahanol a'r modd y mae'r rhain yn ffurfio a siapio ein bywydau. Dylai'r alwad i barch, heddwch ac ewyllys da yn awr gael ei gymryd i fyny gan Gristnogion a Mwslemiaid ar bob lefel ac ym mhob gwlad, ac fe wnaif i ymdrechu, yn y wlad hon ac yn ryngwladol, i wneud fy rhan i weithio am y cyfiawnder y datgana'r llythyr yma yw ein nôd cyffredin". 15

Roedd Cymdeithas y Crynwyr ym Mhrydain yn un arall a roddodd groeso buan :

“Croesawn yn gynnes iawn yr arweiniad hwn gan y Mwslemiaid, gan obeithio y bydd yn cael ei ateb yn yr un dull gan Gristnogion, ac y bydd Cristnogion, Mwslemiaid a'r rhai o draddodiadau crefyddol eraill yn uno o amgylch yr hyn sy'n gyffredin i ni, er mwyn diffiwsio'r tensiynau a gwyd o ofn ac amheuaeth, a gweithio gyda'n gilydd er mwyn byd mwy heddychlon". 16

Mae'n rhaid gosod adwaith swyddogol yr Eglwys Gatholig Rufeinig o fewn cyddestun eangach Ail Gyngor y Fatican ac yn arbennig Nostre Actate a ddatganodd :

“Mae'r Eglwys yn edrych gyda pharch ar y Mwslemiaid hefyd. Maent yn addoli'r un Duw, sy'n byw ac yn bodoli ynddo'i Hun; yn drugarog ac yn hollalluog, Creawdwr nefoedd a daear (5) sydd wedi siarad gyda dynion; ant i drafferth i ymostwng gyda'u holl galon hyd yn oed, i'w ddeddfau anchwiliadwy, yn union fel y gwnaeth Abraham- y mae'n bleser gan Islam gysylltu'i hun wrtho- ddarostwng i Dduw. Er nad ydynt yn cydnabod Iesu fel Duw, maent yn ei fawrygu fel proffwyd. Maent hefyd yn anrhydeddu Mair, ei Fam Wryf; ar adegau maent hyd yn oed yn galw arni mewn defosiwn. Yn ychwanegol, maent yn aros am ddydd y farn pan fydd Duw yn rhoi eu haeddiant i bob un sydd wedi cael eu codi oddi wrth y meirw. Yn olaf, maent yn gwerthfawrogi'r bywyd moesol ac yn addoli Duw, yn arbennig drwy weddi, rhoi elusen ac ymprydio. Oherwydd yng nghwrs y canrifoedd mae nid ychydig o ffraeo a rhyfeloedd wedi codi rhwng Cristnogion a Mwslemiaid, mae'r synod sanctaidd hwn yn cymhell pawb i anghofio'r gorffennol ac i weithio'n ddilys er mwyn cyd-ddeall a chyda'n gilydd i ddiogelu yn ogystal â hyrwyddo, er budd yr holl hil-ddynol, gyfiawnder cymdeithasol a lles moesol, ynghyd â heddwch a rhyddid.

Yn ei ymateb ar ran Cyngor Archesgobol Deialog Rhyng-Grefyddol mynegodd Cardinal Tauran :

“Un agwedd a'm trawodd i mewn ffordd arbennig iawn yw, efallai am y tro cyntaf, fod y testun a arwyddwyd gan y Mwslemiaid yn cyflwyno Iesu'r Efengyl gyda dyfyniadau o'r Testament Newydd ac nid o ddyfyniadau o'r Koran”.

Tra'n croesawu'r llythyr, nododd Cardinal Tauran na fydd y dasg sydd o'n blaen yn un hawdd :

---

15. www.acommonword.com

16. Argraffwyd a'r wefan “Gair Cyffredin” www.acommonword.com

“Nid yw'r Mwslemiaid yn derbyn y gall un gwestiynu'r Qur'an, oherwydd iddo gael ei ysgrifennu, dywedant hwy, mewn arddywediad gan Dduw. Gyda'r fath ddehongliad absoliwt, mae'n anodd trafod cynnwys ffydd”. 17

O dystiolaeth yr atebion hyd yn hyn, mae'r llythyr hefyd wedi cyffroi cwestiynau diddorol i fyfyrion arnynt oddi mewn i Gristnogaeth, a sut i ymateb i bobl o ffydd arall. Mae Daniel Madigan SJ Comisiwn y Fatican ar Berthynas Grefyddol gyda Mwslemiaid, tra'n nodi'r perygl o rydwythiaeth o fewn y llythyr, hefyd yn mynegi :

“Er tegwch i'n partneriaid Mwslemaidd, dylid cydnabod y bydd llawer o Gristnogion yn cynnig datganiad llaw-fer o'r hyn ddywedodd Iesu am y gorchmynion mwyaf fel cnewyllyn ei ddysgeidiaeth a sylfaen Cristnogaeth. Ond a ydynt yn iawn? Ai dyna'r cwbl sydd i'r Efengyl? A ydyw'r Gair yn gnawd yn unig yn ein hatgoffa o ychydig adnodau pwysig o Deuteronomium a Lefiticus.....Ai is-wasanaethgar yn unig i hyn yw gweddill ei fyw, ei farw a'i atgyfodi?” 18

Mae'r safbwyntiau Cristnogol hyn yn cynnwys adwaith llawn gan ei Sancteiddrwydd Aram 1 o Eglwys Uniongred Armenia. Mae hyn yn egluro'n glir y gred Cristnogol am gariad Duw am y byd drwy anfon Ei Fab Iesu Grist ac, fel y gwelsom, yn tynnu sylw at y gwahaniaeth cynnil rhwng deall y Cristion a'r Mwslem am 'gymydog' –

“Yn ôl yr Efengyl (Luc 10 : 24-26) nid yw'r gair 'cymydog' yn golygu 'agosrwydd' neu 'berthynas'; y cymydog yw'r 'arall' sydd angen ein cariad, cymorth a'n cyfeillgarwch”. 19

Gosodir hyn o fewn cyd-destun o groesawu'r llythyr, ymroi i fyw ynghyd mewn heddwch a pharodrwydd i chwilio pa fath o gymuned y gall Cristnogion a Mwslemiaid ei adeiladu ynghyd.

Mae'r croeso cyntaf i'r llythyr wedi ei ddilyn gan ymatebion mwy manwl sy'n archwilio natur yr adwaith Cristnogol. Yn ôl Esgob Llundain, y Gwir Barch. Dr. Richard Chartres, mae'r llythyr “yn hawlio adwaith sylweddol sy'n trin yr un thema o bersbectif Cristnogol” 20. Ac ar hyn o bryd mae cryn waith ysgolheigaidd wedi ei roi mewn llaw i ysgolheigion Cristnogol drwy'r byd.

---

17 Mae llythyrau gan Gardinal Tauran o'r Cyngor Archesgobol Deialog Rhyng-Grefyddol wedi eu dyfynnu ar wefan “Gair Cyffredin” www.acommonword.com

18 www.acommonword.com

19 Mae testun llawn llythyr Ei Sancteiddrwydd Aram 1 ar gael ar www.acommonword.com

20 www.acommonword.com

Pennod V1: Testun ar gyfer Deialog Cristion-Mwslem

Yn yr hinsawdd sydd ohoni, nid yw'n anodd gwneud achos i Gristnogion a Mwslemaid i siarad gyda'i gilydd ac i drafod mewn deialog a gweithredu'n gymdeithasol ar y cyd er mwyn cael byd gwell. Ond a chymryd rhai o'r anawsterau hanesyddol y cyfeiriwyd atynt, a rhai o'r gwahaniaethau mewn cred, gall sut y mae Cristnogion i agosau at eu cymdogion Mwslemaidd ambell dro fod yn ffynhonell peth pryder.

Mae Colin Chapman yn ei lyfr "Cross and Crescent" yn gwneud pwynt a ymddengys yn gwbl amlwg, ond yn un y dylid ei bwysleisio :

".....rydym yn agosau at Fwslemaid fel bodau dynol. Rydym yn eu cyfarfod fel pobl cyn eu cyfarfod fel Mwslemaid. Cyfarchwn hwy fel unigolion gydg enw cyn meddwl amdanant fel cynrychiolwyr un o grefyddau mawr y byd. Estynnwn law cyfeillgarwch fel cymdogion cyn cyhoeddi'n hunan-ymwybodol mai Cristnogion ydym".²¹

Mae'n berygl ein bod yn gweld Mwslemaid fel *llys-genhadon* eu crefydd yn unig yn hytrach nag fel unigolion. Mae perygl hefyd inni anghofio fod Islam, fel Cristnogaeth, yn ffydd aruthrol o amrywiol, gyda llawer o draddodiadau a dealltwriaethau gwahanol ar agweddau allweddol o gred ac ymarfer.

Yn achos penodol y llythyr "Gair Cyffredin" mae tuedd wedi bod mewn ambell i gyfeiriad i'w weld fel adroddiad terfynol o'r "farn Fwslemaidd" am Gristnogaeth, tra bo llawer barn wahanol oddi mewn i'r byd Islamaidd, ai hon yw'r ffordd orau i fynd i'r afael â'r broblem, nad yw'n mynd yn ddigon pell neu ei fod yn ildio gormod i ffydd a deall Cristnogol.

I Gristnogion sy'n ceisio dod i gysylltiad â'u cymdogion Mwslemaidd mae nifer o bynciau yn y llythyr sydd o gymorth i'r pwyntio at bynciau i'w harchwilio gyda Mwslemaid mewn deialog. Yn Adran 4 mae rhai canllawiau sylfaenol i'r rheini sy'n mynd i ddeialog Cristion-Mwslem.

1. Awdurdod y Beibl a'r Qur'an

Yn aml defnyddir y gair "ffwndamentalydd" gan gyfryngau'r Gorllewin fel disgrifiad negyddol o fath arbennig o feddylfryd crefyddol, ond i lawer o Fwslemaid term disgrifiadol, heb ddim difriol ynddo, yw, sydd ond yn disgrifio lle'r Qur'an mewn Islam.

Mae gan Gristnogaeth ac Islam un ysgrythur gydag awdurdod – y Beibl a'r Qur'an. Fodd bynnag, y mae gwahaniaethau enfawr yn null eu hawdurdod. I'r Cristion, mae'r Beibl yn awdurdod. Mae rhai sylwebyddion Cristnogol wedi awgrymu, tra i'r Mwslem fod y Qur'an yn "Air Duw", mewn Cristnogaeth mae'r Gair wedi ymgawdoli yn Iesu Grist (Ioan 1 : 14) ac fod y Beibl yn "dwyn trstiolaeth" i Grist, y Gair Bywiol

---

²¹ Colin Chapman, Cross and Crescent, Inter-Varsity Press 2003 t.21

Pwyntiau i fyfyrion arnynt a'u trafod :

- Sut mae'r Beibl ag awdurdod yn eich traddodiad Cristnogol chwi?
- Beth yw'r atseiniâu gyda'r agwedd Islamaidd i'r Qur'an?
- Sut y byddech yn egluro eich deall chwi o awdurdod yr ysgrythur wrth Fwslem?

2. Duw

I Fwslemiaid y gred ganolog yw unoliaeth Duw. Bydd pob un sydd wedi ymweld â gwlad Fwslemaidd yn cofio'r "alwad i weddi" o finaret y mosg, sy'n galw ar y ffyddlon i addoli'r Un Duw. Mae Cristnogaeth yn dysgu'r gred yn yr Un Duw : Tad, Mab ac Ysbryd Glân.

Pwyntiau i fyfyrion arnynt a'u trafod :

- Ai gwahaniaethau pwyslais yn unig yw'r rhain neu wahaniaethau sylfaenol?
- Sut y byddech yn egluro athrawiaeth y Drindod i Fwslem? 22

3. Iesu.

Mae Mwslemiaid yn edrych ar Iesu fel y cyntaf ymysg y proffwydi ar ôl Mohammed, ond nid fel Mab Duw. Mewn Islam, genir Iesu wedi'r beichiogi gwyrthiol, mae'n gwneud gwyrthiau, ac fe ddaw'n ôl ar ddiwedd amser; ond nid yw'n marw ar y groes ac felly nid yw'n cyfodi i fywyd tragwyddol 23, ac nid yw'n "ffordd" i iachawdwriaeth. Mewn Cristnogaeth, fodd bynnag, fel y dywedwyd yn barod, Iesu yw'r Gair Ymgawdoledig a Ffordd iachawdwriaeth (Ioan 14 : 6f)

Pwyntiau i fyfyrion arnynt a'u trafod :

- Sut mae'r pwyntiau Cristnogol am Iesu yn gwahaniaethu oddi wrth syniad y Mwslem, a phle mae'r pethau sy'n gyffredin?
- Beth yw arwyddocâd y gwahaniaethau a'r pethau cyffredin? 24

---

22 Anerchodd Archesgob Caergaint Brifysgol Al Azhar yn Cairo ar y Drindod.
www.archbishopofcanterbury.org

23 Cyfeiriad Qur'an

24 Gallai'r cyhoeddiad "Jesus through Muslim Eyes" gan John Parry, cynhyrchwyd gan United Reford Church fod o gymorth.

4. **Cariad at Dduw, Cariad at Gymydog.**

Mae ffocws y “Gair Cyffredin” ar y themâu “Cariad at Dduw a Chariad at Gymydog. Gobaith y rhai a arwyddodd y llythyr yw y bydd Cristnogion a Mwslemiaid yn dod at ei gilydd mewn ysbryd o ymddiried a deall o’r ddwy ochr o amgylch y gred hon.

Pwyntiau i fyfyrion arnynt a’u trafod :

- Pa mor bell y credwch y dylai’r dyhead yma dderbyn ymateb cadarnhaol?
- Beth, os rhywbeth, yw cyfyngiadau’r ffordd hon?
- Sut gall y ffordd hon ddarparu sylfaen i adeiladu cysylltiadau lleol positif rhwng Cristnogion a Mwslemiaid?

(Gweler hefyd Astudiaeth Feiblaidd Atodiad 1)

5. **Diffinio’ch Crefydd**

Fel y gwelwch, diffinir Mwslem fel rhywun all dystio i’r gosodiad : “nid oes duw ond Duw, Mohammed yw negesydd Duw”.

Pwyntiau i fyfyrion arnynt a’u trafod :

- Sut y byddech yn diffinio’r Cristion?
- A fyddai’n well, mewn deialog gyda Mwslem, i ganolbwyntio ar brofiadau bywyd neu ar ddysgeidiaeth y ddwy Ffydd? Sut y gall eich ateb fod yn gymorth neu’n rhwystr i ddeialog gyda Moslem?

Mannau Eraill i’w Hymchwilio

Mae, wrth gwrs, lawer man ffrwythlon arall i’w hymchwilio mewn deialog Cristion-Mwslem. Yn ei ddarlith yn Llundain, 2008 fe wnaeth y Cardinal Tauran enwi rhai o’r rhain: tystio i fywyd o weddi; bod yn ffyddlon i ymroad ysbrydol; amddiffyn sancteiddrwydd bywyd dynol ac urddas y teulu; yr ymdrech yn erbyn anllythrennedd ac afiechyd; trefnu moesol pobl ifanc a bod yn heddychwyr. Er gwaethaf y rhain, mae materion mwy pigog fel rhyddid cydwybod, rhyddid crefyddol a rhoi a derbyn gyda golwg ar leoedd o addoliad hefyd i’w hystyried.

Pennod V11 : Ymchwilio Ymhellach

Datblygu Perthynas Cristnogol-Mwslemaidd

Mae llawer iawn o waith yn barod yn cael ei gyflawni ym maes perthynas Cristnogaeth-Mwslemiaeth. Gwneir llawer o'r gwaith gorau mewn cymunedau lleol lle mae Cristnogion a Mwslemaid yn byw a gweithio gyda'i gilydd er lles eu cymuned leol.

Mewn rhai ardaloedd mae canolfannau arbennig a phrosiectau wedi eu cychwyn i alluogi gwell perthynas rhwng pobl o wahanol ffydd ac mae hefyd leoedd sy'n cynnig cyfleon i fwy o gyd-wneud ac astudiaeth. Gellir cael manylion am rai o'r lleoedd hyn isod.

Adnodd pwysig yn y maes hwn yw'r Fforwm Cristnogaeth-Mwslemiaeth yn Lloegr a sylfaenwyd yn 2006 a gychwynwyd gan Archesgob Caergaint -y pryd hynny, yr Arglwydd Carey. Mae'r Fforwm yn cynnig ystod o adnoddau a chyfleon datblygu Perthynas Cristnogol-Mwslemaidd. Gellir cael manylion ar www.christianmuslimforum.org

Am Astudiaeth Bellach

Mae nifer o ganolfannau sy'n cynnig cyrsiau ar Islam a pherthynas Cristnogaeth-Mwslemiaeth. Mae rhai'n cynnig cyrsiau byr i'r rhai sy'n newydd i'r pwnc yma, mae eraill yn cynnig cyrsiau sy'n arwain i Ddiploma a Graddau Uwch a gallant efallai fod o gymorth a chynghori ar faterion penodol. Am ragor o fanylion cysylltwch ag Ysgrifennydd Perthynas Rhyng-Ffydd, Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon neu cysylltwch â'r canolfannau'n uniongyrchol:

Heythrop College, Centre for Christianity and Interreligious Dialogue
Kensington Square, London W8 5HQ
Tel: 020 7795 6600
<http://www.heythrop.ac.uk/index.php/content/view/226/298/>

The London Inter Faith Centre
125 Salusbury Road, London NW6 6RG. 020 7604 3053
info@londoninterfaith.org.uk www.londoninterfaith.org.uk

St.Philip's Centre for Study and Engagement in a Multi Faith Society
2A Stoughton Drive North, Leicester LE5 5UB
0116 273 3459
<http://www.stphilipscentre.co.uk/default.htm>

The Trinity Foundation for Christianity and Culture
Holy Trinity Church, Sloane Street, London SW1X 9BZ
020 7730 8830
<http://www.tfccinternational.com/>

Bradford Churches for Dialogue and Diversity
63 St.Paul's Road, Manningham, **Bradford**

01274 488144

admin@bcdd.org.uk

<http://www.bcdd.org.uk/>

Glasgow University, Centre for Inter Faith Studies

Department of Theology and Religious Studies No. 4 The Square, University of

Glasgow, Glasgow G12 8QQ

tel: 0141-330 6524

<http://www.gla.ac.uk/departments/theology/research/centreforinter-faithstudies/>

Mae rhai Cristnogion sy'n arbenigwyr ar Islam ac sydd ar gael i arwain cyrsiau ar y pwnc hwn. Am ragor o wybodaeth ,cysyllter â CTBI

Telephone: +44 (0) 20 7654 7254

Fax: +44 (0) 20 7654 7222

Email: interfaith@ctbi.org.uk

Darllen Ychwanegol

Reza Aslan, No God But God: The Origins, Evolution and Future of Islam. Heinemann, 2005

Colin Chapman, Cross and Crescent: Responding to the Challenges of Islam. Inter-Varsity Press, revised edition, 2007

Hugh Goddard, A History of Christian-Muslim Relations. Cambridge, 2000

A.Christian van Gorder, No God But God: A Path to Muslim-Christian Dialogue on God's Nature. Orbis 2003

Michael Ipgrave (ed), The Road Ahead: A Christian-Muslim Dialogue. Church House Publishing 2003

Michael Ipgrave (ed), Scriptures in Dialogue: Christians and Muslims studying the Bible and the Qur'an together. Church House Publishing 2004

Michael Ipgrave (ed), Bearing the Word: Prophecy in Biblical and Qur'anic Perspective. Church House Publishing 2005

Philip Lewis, Islamic Britain: Religion, Politics and Identity Among British Muslims. I.B.Tauris, 2002

Philip Lewis, Young, British and Muslim. Continuum 2007

Christian Troll SJ, Muslims Ask, Christians Answer

Kate Zebiri, Muslims and Christians Face to Face. Oneworld, 1997

Rhai Adnoddau a Gynhyrchwyd gan yr Eglwysi

“A Short Introduction to Dialogue with Muslims” produced by the Catholic Bishops’ Conference of England and Wales

(http://www.catholicchurch.org.uk/index.php/ccb/catholic_church/catholic_bishops_conference_of_england_and_wales/departments/dialogue_and_unity/committee_for_other_faiths_cof_1/a_short_introduction_to_dialogue_with_muslims)

“May I Call You Friend: Sharing Our Faith With People of Other Faiths” (Methodist Church, 2006)

“The Inter-Faith Encounter” (Scottish Episcopal Church, 2006)

“Jesus Through Muslim Eyes” by John Parry. (United Reformed Church, 2005)

Generous Love: an Anglican theology of inter faith relations (NIFCON 2008)

“*Interfaith dialogue: a Catholic view*” by Michael Fitzgerald and John Borelli (SPCK 2006) in which there are 72 pages on relations with Muslims

“*Interfaith Dialogue: the teaching of the Catholic Church*” (edited Alfred Agius) CBCEW 2002

“*Guidelines for Dialogue between Christians and Muslims* Maurice Bormans (Paulist Press 1991)

Atodiad 1 :

Astudiaeth Feiblaidd : Cariad Diamodol Duw yng Nghrist

Darllen: Luc 15 : 11-15

Ynghyd â'r ddameg am y Samariad Trugarog mae'r stori am y Mab Afradlon yn un o'r damhegion mwyaf adnabyddus a mwyaf apelgar. Mae llawer esboniwr wedi nodi fod Iesu yn feistr ar y grefft o ddweud stori a allai ar amrantiad ddal dychymyg ei wrandawyr a chreu delweddau a fyddai'n aros gyda hwy.

Mae dameg y Mab Afradlon yn crynhoi'n daclus y gred Gristnogol yng nghariad dihaeddiant, maddeugar Duw yng Nghrist. Fe allwn synio am y Mab cyfeiliornus fel hunanol ac anniolchgar. Ymddengys yn hunan-faldodus a gofal ganddo dim ond am ei gyfforddusrwydd, ei fwynhad a chyflawni ei ddyheadau ei hunan. Y fyfiaeth hon sy'n ei arwain i hawlio ei siâr ef o'r etifeddiaeth ac mae'n gadael am wlad bell ar ei 'flwyddyn rydd' o faldod!

Ond dull ei ddychwelyd sy'n rhoi neges hanfodol y ddameg hon.

O gael ei hunan yn unig, yn rhynnu, yn llwgu ac yn dlawd, nid yw'n edifarhau am ei hunanoldeb – ni ddywedir wrthym ei fod yn colli cariad a gofal ei dad a'i frawd – ond yn lle hynny cofia y bydd gweision ei dad yn cael eu bwydo'n well nag ef!

“Yna daeth ato'i hun a dweud 'Faint o weision cyflog sydd gan fy nhad, a phob un ohonynt yn cael mwy na digon o fara, a minnau yma yn marw o newyn?'”.

Felly mae'n penderfynu dychwelyd a dod yn un o weision cyflog ei dad. Gwarchod hunan yw ei reddf, nid edifeirwch calon.

Fel y dynesa adref, mae'i dad yn ei weld o bell. Pam mae wedi dychwelyd? Efallai ei fod wed dychwelyd i ofyn am fwy o arian? Efallai (fel yn wir y mae) ei fod yn dychwelyd yn y gobaith o ryw ffurf o achubiaeth ariannol?

Os oedd yr amheuon hyn ym meddwl y tad dydyn nhw ddim yn rhan o'r ddameg hon.

Mae ei dad, yn llawn o dosturi am ei fab cyfeiliornus, yn rhedeg i'w gyfarfod mewn aduniad emosiynol. Mae'n croesawu ei fab gartref :

“oherwydd yr oedd hwn, fy mab, wedi marw, a daeth yn fyw eto; yr oedd ar goll, a chafwyd hyd iddo”.

Mae derbyniad y tad yn ddiamodol ac yn mentro'r siom nad yw'r mab yn dychwelyd i ddim arall ond i aduniad neu cael “dod o hyd” iddo eto.

Mae'r ddameg yn sôn wrthym am dderbyniad cyfangwbl y Duw sy'n gariad, sy'n ein caru ni gyntaf er i ni efallai fod yn annheilwng ohonno.

Nawr, ystyriwch hyn : byddai Mwslem yn darllen y ddameg hon mewn penbleth ynglyn â'r hyn a ddywed am Dduw. Onid yw'r tad yn wan yn ei awdurdod fel tad? Oni ddylai'r tad aros nes i'r mab fwrw'i hun ar lawr o flaen ei dad, yn crefu am faddeuant? Yn wir, onid yr unig berthynas iawn rhwng Duw a dynoliaeth yw'r un o 'ymostwng', lle mae'r dynol yn cofleidio llwybr Duw? Efallai fod y mab arall yn y stori yn fwy teilwng o'n cydymdeimlad? A yw Cristnogion mewn gwirionedd yn dweud fod Duw yn wan?

Beth a ddywed y ddameg hon wrthym am ddealltwriaeth Cristnogol o gariad Duw?

Beth sydd y tu ôl i'r posibilrwydd o gwestiynau gan Fwslemiaid ynghylch y ddameg hon?

Sut y gall Cristnogion egluro wrth Fwslemiaid eu cred ynglyn â chariad y Duw sy'n ei roi ei hun ac a amlygwyd yn Iesu Grist?

